

Батьківські збори для батьків майбутніх першокласників.

Тема: «На порозі шкільного життя. Психологічна готовність до школи»

2021 рік

«Бути готовим до школи - не означає вміти читати, писати і рахувати.

Бути готовим до школи - означає бути готовим всьому цьому навчитися».

Бенгер Л.А.

Мета: Актуалізувати знання батьків з проблеми соціально - психологічної готовності до школи.

Завдання зборів:

1. Обговорити з батьками проблему психологічної готовності до шкільного навчання.
2. Створити умови для включення батьків майбутніх першокласників у процес підготовки дитини до школи.
3. Дати практичні рекомендації по підготовці дитини до школи.

Виступ психолога з демонстрацією презентації «Дитина на порозі шкільного життя: психологічна готовність до навчання у школі» (консультація).

Психологічна готовність до шкільного навчання складається з багатьох компонентів. Передусім у дитини має бути бажання йти до школи, тобто, мовою психології, - **мотивація до навчання**. Потрібно сформувати **соціальну позицію школяра**: навчити взаємодіяти з ровесниками, виконувати вимоги вчителя, контролювати свою поведінку. Найголовніше – сформувати **достатній розумовий розвиток**, який є основою для успішного оволодіння шкільними знаннями, уміннями, навичками, а також для підтримки оптимального темпу інтелектуальної діяльності, щоб дитина встигала працювати разом із класом. Готовність до школи, з психологічної точки зору, – це не тільки вміння читати й писати, а й уміння слухати дорослого.

Тому **психологічна готовність до школи** – взаємозв'язок компонентів навчання. Відставання в розвитку одного компонента рано чи пізно спричиняє відставання в розвитку інших.

Складові психологічної готовності:

- фізіологічна;

- інтелектуальна;
- емоційно-вольова;
- мотиваційна;
- соціальна.

Фізіологічна готовність означає достатній рівень дозрівання організму дитини, стан її здоров'я. Зрозуміло, що здорові діти краще пристосовуються до змін, пов'язаних із початком навчання. До успішного навчання потрібно підготувати дитину не тільки морально, інтелектуально, а й фізично:

1. змалку привчайте дитину дотримуватися правил особистої гігієни;
2. виробіть для неї чіткий режим дня і намагайтеся його дотримуватися;
3. привчайте дитину до ранкової зарядки, фізичними вправами особливо корисно займатися на свіжому повітрі;
4. загартовуйте дитину з раннього дитинства;
5. влаштовуйте прогулянки в будь-яку погоду.

Інтелектуальна готовність – це наявність загального запасу знань про навколишній світ, людей і про себе.

Джерелом пізнавального розвитку дитини є навколишній світ і соціальний досвід. Головним на цьому шляху постає формування пізнавальної активності, яка, в свою чергу, характеризується пізнавальною потребою. У період дошкільного дитинства можна виділити три рівні розвитку пізнавальної потреби: розвиток цікавості, панування допитливості, пізнавальна активність. Інтелектуальна (пізнавальна) готовність пов'язана з відповідним рівнем розвитку пізнавальної сфери дитини, тобто тих процесів, завдяки яким дитина пізнає навколишній світ: мислення, увага, пам'ять, сприйняття, уява.

Мислення є найважливішою функцією мозку людини. Будь-який вид діяльності не може обійтися без мислення, особливо – навчання.

На момент початку навчання в школі дитина має володіти певним запасом знань про навколишній світ, людей. Наприклад, вона має знати своє ім'я, прізвище, основні кольори, основні геометричні фігури, володіти поняттям «більший»-«менший», «вищий»-«нижчий», «ширший»-«вужчий».

Увага є ще одною складовою інтелектуальної готовності. Чим вищий рівень уваги, тим вища ефективність навчання. Навчання ставить перед дитиною нові завдання, не схожі на ті, які вона звикла виконувати під час гри. Навчальні завдання, на відміну від ігрових, містять більше нової інформації, а процес їх виконання вимагає більшого зосередження. Для цього бажано тренувати здатність дитини бути уважним, наприклад, за допомогою ігор і спеціальних вправ.

Безумовно, легше буде навчатися тій дитині, в якій гарно розвинута **пам'ять**. Бажаним для успішного навчання є вміння дитини відповідати на запитання, вміти висловлювати свої думки. Передумовою цих вмінь є достатній словниковий запас дитини. **Розвиток мовлення** є ще однією складовою інтелектуальної готовності дитини до навчання.

Достатній **розвиток м'язів руки**, вміння виконувати пальчиками дрібні дії (наприклад, нанизувати намистинки) буде запорукою того, що дитина легко навчиться писати.

Якщо ви хочете, щоб ваша дитина добре навчалася, із радістю відвідувала школу – допоможіть їй. Читайте книжки: казки, вірші, оповідання. Після того, як казка прочитана, попросіть, щоб вона переказала прочитане. Розвивати мислення, увагу, пам'ять, дрібну моторику, розширювати словниковий запас можна і під час спеціальних ігрових занять (саме гра перетворює нудне навчання на яскраву, цікаву пригоду) та під час щоденного побутового спілкування. Розширювати словниковий запас дитини

можна за допомогою гри «Хто більше?»: загадайте якийсь предмет чи явище і називайте його ознаки (хто більше назве). Наприклад: «сніг» - білий, холодний, блискучий, іскристий, м'який, ранній, глибокий, пухнастий, лапаний тощо.

Щоб розвинути дрібні м'язи руки, надавайте дитині можливість ліпити, малювати, розфарбовувати розмальовки, вирізати чи виривати пальчиками обведені фігурки. Створюйте разом із дитиною різні фігурки з паличок (можна використовувати навіть сірники – тільки обов'язково під вашим наглядом). Нехай вона складе таку ж фігурку, яку склали ви, спочатку дивлячись на неї (так буде розвиватися сприймання, вміння орієнтуватися на зразок), а потім по пам'яті (щоб розвивалась пам'ять, ваші фігурки з сірників, або інших предметів, спочатку мають бути дуже простими, поступово їх потрібно ускладнювати).

Зараз у книжкових магазинах, на базарах, у кіосках можна придбати велику кількість книжок для розвитку мислення, пам'яті, уваги, сприймання, для підготовки дитини до навчання в школі.

Щоб ігри з дитиною були успішними, дотримуйтеся важливого правила: під час гри забудьте про те, що ви авторитетні й всезнаючі мама, тато, бабуся чи дідусь, а перенесіться у власне дитинство і станьте, хоч ненадовго, знову дитиною – будьте для неї рівноправним партнером у грі, який також може сумніватися, сумувати й щиро радіти із своїх результатів.

Емоційно-вольова готовність передбачає вміння дитини ставити мету, планувати дії, приймати рішення, докладати зусиль до їх реалізації. Ця складова включає достатній розвиток волі, послаблення імпульсивних реакцій, вміння керувати своїми емоціями (наприклад, слухати, не перебиваючи).

Мотиваційна готовність сформована, якщо в дитини є бажання іти до школи, посісти нову соціальну роль – роль школяра, в неї сформоване позитивне ставлення до вчителя, розвинені необхідні форми спілкування з однолітками, є прагнення до здобуття знань, інтерес до навчальних занять.

Готовою до шкільного навчання є дитина, яку школа приваблює не зовнішньою стороною (атрибути шкільного життя), а можливістю одержувати нові знання.

Практична робота:

Тест 1 «Чи готові ми віддавати свою дитину в школу»

Цей короткий тест дає уявлення про психологічні складнощі, які виникають у першокласників. Уважні батьки вміють передбачати і уникати проблеми шкільної адаптації, але для цього необхідно бути впевненим, що Ваша дитина має достатньої психологічної зрілості для того, щоб вчитися в школі. Заповніть, будь ласка. Занесіть свої відповіді в таблицю: якщо Ви згодні з твердженням, поставте хрестик після косою риски, якщо не згодні, залиште клітку порожньою.

1	2	3	4	5
1/	2/	3/	4/	5/
6/	7/	8/	9/	10/
11/	12/	13/	14/	15/

1. Мені здається, що моя дитина буде вчитися гірше інших дітей.
2. Я побоююся, що моя дитина часто буде ображати інших дітей.
3. На мій погляд, чотири уроки - непомірна навантаження для маленької дитини.
4. Важко бути впевненим, що вчителі молодших класів добре розуміють дітей.
5. Дитина може спокійно вчитися тільки в тому випадку, якщо вчителька - її власна мама.
6. Важко уявити, що першокласник може швидко навчитися читати, рахувати й писати.
7. Мені здається, що діти в цьому віці ще не здатні дружити.
8. Боюся навіть думати про те, як моя дитина буде обходитися без денного сну.
9. Моя дитина часто плаче, коли до нього звертається незнайома доросла людина.
10. Моя дитина не ходить в дитячий сад і ніколи не розлучається з матір'ю.
11. Початкова школа, по-моєму, рідко здатна чогось навчити дитину.
12. Я побоююся, що діти будуть дражнити мою дитину.
13. Мій малюк, по-моєму, значно слабкіше своїх однолітків.
14. Боюся, що вчителька не має можливості оцінити успіхи кожної дитини.
15. Моя дитина часто говорить: «Мамо, ми підемо до школи разом!».

Підрахуйте, скільки хрестиків виявилось в кожному стовпці і яка загальна сума. Якщо загальний показник приймає значення до 4 балів - це означає, що

у Вас є всі підстави оптимістично чекати першого вересня - принаймні, самі цілком готові до шкільного життя Вашої дитини;

5-10 балів - краще підготуватися до можливих труднощів заздалегідь;

10 балів і більше - було б непогано порадитися з дитячим психологом.

Зверніть увагу на те, в яких стовпцях отримано 2 або 3 хрестика.

1 - необхідно більше займатися іграми і завданнями, що розвивають пам'ять, увагу, тонку моторику.

2 - потрібно звернути увагу на те, чи вміє Ваша дитина спілкуватися з іншими дітьми.

3 - передбачаються складнощі, пов'язані зі здоров'ям дитини, але ще є час зайнятися загартовуванням та общеукрепляючими вправами.

4 - є побоювання, що дитина не знайде контакту з вчителькою, треба звернути увагу на сюжетні ігри.

Консультація «Формування самооцінки».

У дошкільному віці дитина спілкується як з родиною, так і з іншими дорослими і однолітками. Різні типи спілкування сприяють формуванню самооцінки дитини та рівня його соціально-психологічного розвитку.

У результаті спільної діяльності та спілкування з іншими людьми, дитина пізнає важливі орієнтири поведінки. Таким чином, дорослий дає дитині точку відліку для оцінки своєї поведінки. Дитина постійно звіряє те, що робить, з тим чого від нього чекають оточуючі. Сформовані у дитини, оцінки власного «Я» є результатом постійного зіставлення того, що він спостерігає в собі, з тим, що бачить в інших людях. Все це входить у самооцінку дошкільника і визначає його психологічне самопочуття. Самооцінка та рівень домагань можуть бути адекватними і неадекватними. Самооцінка та рівень домагань

дитини дуже впливають на емоційний добробут, успішність в різних видах діяльності і її поведінки в цілому. Так, відомо, що діти з **неадекватно завищеною самооцінкою** дуже рухливі, нестримані, швидко перемикаються з одного виду діяльності на інший, часто не доводять розпочату справу до кінця. Вони не схильні аналізувати результати своїх дій і вчинків, намагаються вирішувати будь-які, в тому числі дуже складні, завдання з «нальоту». Вони не усвідомлюють своїх невдач. Ці діти схильні до демонстративності та домінування.

Вони прагнуть до лідерства, але в групі однолітків можуть бути не прийнятні, оскільки спрямовані, головним чином, «на себе» і не схильні до співпраці. Діти з неадекватно завищеною самооцінкою нечутливі до невдач, їм властиві прагнення до успіху і високий рівень домагань.

Діти з **адекватною самооцінкою** схильні аналізувати результати своєї діяльності, намагаються з'ясувати причини помилок. Вони впевнені в собі, активні, врівноважені, швидко переключаються з однієї діяльності на іншу, наполегливі в досягненні мети. Прагнуть співпрацювати, допомагати іншим, товариські й дружелюбні. У ситуації невдачі намагаються з'ясувати причину і вибирають завдання дещо меншої складності (але не найлегші). Успіх у діяльності стимулює їх бажання спробувати виконати більш складне завдання. Цим дітям властиве прагнення до успіху.

Діти з **заниженою самооцінкою** нерішучі, нетовариський, недовірливі, мовчазні, скуті в рухах. Вони дуже чутливі, готові розплакатися в будь-який момент, не прагнуть до співпраці і не здатні постояти за себе. Ці діти тривожні, невпевнені в собі, важко включаються в діяльність. Вони заздалегідь відмовляються від вирішення завдань, які здаються їм складними, але при емоційної підтримки дорослого легко справляються з ними. Ці діти, як правило, мають низький соціальний статус у групі однолітків, потрапляють в категорію знедолених, з ними ніхто не хоче дружити.

Самооцінка, сформована у дошкільнят, зазвичай досить стійка, але, тим не менш, вона може покращитися або знизитися під впливом дорослого і дитячих установ.

До моменту вступу до школи дитина повинна вміти самостійно організувати не тільки свої дії, але і вибрати спільну з товаришами гру або роботу, спланувати її хід, вміти вирішити конфлікт, розподілити ролі, довести розпочату справу до кінця. Діти, які мають сформовані навички позитивного взаємини, легко входять у новий колектив, знаходять правильний тон у відносинах з оточуючими, вміють рахуватися з суспільною думкою, доброзичливо ставляться до товаришів, прагнуть прийти на допомогу. Входження в новий колектив іноді є одним з вирішальних факторів успішного навчання дитини в першому класі. Тому велике значення у підготовці дітей до школи має виховання в них «якостей громадськості», вміння жити і трудитися в колективі .

Загальні рекомендації з формування адекватної самооцінки і правильних уявлень про себе у дітей дошкільного віку:

1. Оптимізація батьківсько - дитячих відносин: необхідно, щоб дитина росла в атмосфері любові, поваги, бережливого ставлення до її індивідуальних особливостей, зацікавленість у його справах і заняттях, впевненості та послідовності у виховних впливах з боку дорослих.
2. Оптимізація відносин дитини з однолітками: необхідно створити умови для повноцінного спілкування дитини з іншими; якщо у нього виникають труднощі у відносинах з ними, потрібно з'ясувати причину і допомогти дошкільнику набути впевненості у колективі однолітків.
3. Розширення і збагачення індивідуального досвіду дитини: чим різноманітніше діяльність дитини, чим більше можливостей для активних самостійних дій, тим більше в нього можливостей для перевірки своїх здібностей і розширення уявлень про себе.
4. Розвиток здатності аналізувати свої переживання і результати своїх дій і

вчинків: завжди позитивно оцінюючи особистість дитини, необхідно разом з ними оцінювати результати його дій, порівнювати зі зразком, знаходити причини труднощів і помилок і способи їх виправлення. При цьому важливо формувати у дитини впевненість, що він впорається з труднощами, доб'ється хороших успіхів, у нього все вийде.

Правила для батьків:

Постарайтеся створити в родині атмосферу радісного очікування першого шкільного дня.

В останній рік перед школою зверніть увагу, як поводить себе дитина в суспільстві однолітків, чи дотримується правила гри; чи вміє уважно слухати як однолітків, так і дорослих, чи може підкорятися вимогам старших; чи завжди доброзичливо ставиться до оточуючих.

Не випереджаючи вивчення програми 1 класу, а всебічний розвиток дитини має стати змістом розумової підготовки майбутніх першокласників до навчання до школи.

Ставтеся серйозно до рекомендацій лікарів, які братимуть участь у диспансеризації вашої дитини перед школою.

Практична частина. Експрес тести для батьків майбутніх першокласників.

Тест «Знайди відмінності»

Тест виявляє рівень розвитку спостережливості.

Приготуйте два однакові малюнки, що відрізняються один від одного 5—10 деталями (такі завдання трапляються в дитячих журналах, у розвивальних книгах-прописах).

Дитина розглядає малюнки 1—2 хвилини, потім розповідає про відмінності, які знайшла. Приклад малюнків:

Дитина дошкільного віку з високим рівнем спостережливості повинна знайти всі відмінності.

Тест «Десять слів»

Тест сприяє розвитку довільного запам'ятовування і слухової пам'яті, а також стійкості уваги та вміння концентруватися.

Підготуйте набір однокладових або двокладових слів, не пов'язаних між собою за змістом. Наприклад: стіл, калина, крейда, рука, слон, парк, хвіртка, вікно, бак, собака.

Умова проведення тесту — абсолютна тиша.

На початку скажіть: «Зараз я хочу перевірити, як ти вмієш запам'ятовувати слова. Я буду говорити слова, а ти слухай уважно і намагайся їх запам'ятати. Коли закінчу, повториш стільки слів, скільки запам'ятаєш, у довільному порядку».

Усього проводять 5 перерахувань по 10 слів. Тобто після першого перерахування і повтору дитиною запам'ятованих слів ви знову вимовляєте ті самі 10 слів: «Зараз я повторю слова ще раз. Ти знову спробуй запам'ятати їх і повторити ті, які запам'ятав. Називай слова, які говорив минулого разу, і нові, які запам'ятаєш».

Перед п'ятим перерахуванням скажіть: «Зараз я назву слова востаннє, а ти постарайся запам'ятати якомога більше».

Крім інструкції, ви не повинні більше нічого говорити, можна лише підбадьорювати малюка.

Хороший результат, якщо після першого пред'явлення дитина відтворює 5—6 слів, після п'ятого — 8—10 (показники для старшого дошкільного віку).

Тест «Чого бракує?»

Це і тестове завдання, і проста та дуже корисна гра для розвитку зорової пам'яті водночас.

Використовують іграшки, різні предмети або малюнки, які викладають перед дитиною (до десяти). Вона дивиться на них 1—2 хвилини, потім відвертається, а ви міняєте щось, прибираючи або переставляючи. Після цього дитина повинна подивитися і сказати, що змінилося. При гарній зоровій пам'яті малюк легко помічає зникнення 1—3 іграшок, переміщення їх в інше місце.

Тест «Четвертий — зайвий»

Тест допомагає виявити уміння узагальнювати, логічне, образне мислення. Для дітей старшого дошкільного віку можна використовувати і малюнки, і слова. Важливо не тільки те, що дитина вибере зайве, але і те, як вона пояснить свій вибір.

Підготуйте картинки або слова, наприклад:

- білий гриб, підберезник, квітка і мухомор;
- каструля, чашка, ложка, шафа;
- стіл, стілець, ліжко, лялька.

Можливі словесні варіанти:

- собака, вітер, смерч, ураган;
- сміливий, хоробрий, рішучий, злий;
- сміятися, сидіти, хмуритися, плакати;
- молоко, сир, сало, кисле;
- крейда, ручка, сад, олівець;

- цуценя, кошеня, кінь, порося;
- капці, чобітки, шкарпетки, черевики.

Якщо використовувати цю методику як розвивальну, можна починати з 3—5 малюнків або слів, поступово ускладнюючи логічний ряд, щоб було кілька правильних варіантів відповіді. Наприклад: кішка, лев, собака — зайвими може бути і собака (не з родини котячих), і лев (не домашня тварина).

Тест «Класифікація»

Призначений для дослідження логічного мислення.

Підготуйте набір карток, до яких входять різні групи: одяг, посуд, іграшки, меблі, домашні та дикі тварини, їжа тощо.

Дитині пропонують розкласти картки (попередньо перемішані) по групах. Далі надають повну свободу. Після виконання дитина повинна пояснити, чому вона розклала картки саме так (часто діти складають разом тварин або зображення кухонних меблів і посуд, або одяг і взуття — в такому випадку запропонуйте розділити ці картки).

Високий рівень виконання завдання: дитина розклала картки правильно по групах, зуміла пояснити, чому вона вчинила саме так, і назвати ці групи («домашні тварини», «одяг», «їжа», «овочі» тощо).

Тест «Складання розповіді за малюнками»

Тест часто використовують психологи для виявлення рівня розвитку мовлення, логічного мислення. Підберіть малюнки із серії «історії-комікси», розріжте їх. Для старшого дошкільного віку досить 4—5 малюнків, об'єднаних одним сюжетом.

Малюнки перемішують між собою і пропонують дитині: «Якщо розташувати ці малюнки по порядку, вийде історія. Щоб правильно розкласти, потрібно здогадатися, що було на початку, що в кінці, а що — всередині». Нагадайте, що розкладати потрібно зліва вправо, по порядку, поруч, у довгу смужку.

Високий рівень виконання завдання: дитина правильно склала малюнки, змогла скласти за ними розповідь, використовуючи розповсюджені речення.

ПОРАДИ БАТЬКАМ

- Розширюйте коло знайомств своєї дитини, частіше запрошуйте до себе друзів, беріть малюка в гості до знайомих людям.
- Не варто постійно турбуватися за дитину, прагнути повністю оберігати його від усіляких небезпек (в основному придуманих самими батьками).

- Не намагайтеся попередити будь-які труднощі, самим зробити все за дитину, дайте йому певну міру свободи і відкритих дій.
- Створюйте ситуації, в яких дитині довелося б вступати в контакт з іншими дітьми. Наприклад: «Треба дізнатися, що це за чудова іграшка з вогниками. Давай запитавмо хлопчика і попросимо дати нам її подивитися ».
- Підкреслюйте переваги і корисність спілкування, розповідайте дитині, що нового і цікавого ви дізналися, а також, яке задоволення отримали, спілкуючись з іншими людьми.
- Прагніть самі стати для дитини прикладом вміння ефективно спілкуватися.
- Підвищуйте у дитини впевненість у собі, у своїх силах. Пограйте з ним в гру «Закінчи пропозицію»: Я хочу ... , Я вмію ... , Я зможу ...
- Можна зробити з дитиною спільний малюнок «Як ми боремося з труднощами» (буде чудово, якщо в цьому буде брати участь ще одна дитина). Для цього поговоріть з малюком про те, що кожен день ставить перед нами нові завдання, з якими нам потрібно впоратися, кожен день ми вчимося робити щось нове. А на новій дорозі не обійтися без помилок і невдач. Обговоріть з дитиною різні способи подолання труднощів. Потім запропонуйте намалювати ці способи. Спільне малювання додасть малюкові впевненість в собі, допоможе подружитися з іншими дітьми.

Десять заповідей для батьків майбутніх першокласників

1. Починайте «забувати» про те, що ваша дитина маленька. Давайте їй посильну роботу вдома, визначте коло її обов'язків. Зробіть це м'яко: «Який ти в нас уже великий, ми навіть можемо довірити тобі помити посуд».

2. Визначте загальні інтереси. Це можуть бути як пізнавальні інтереси (улюблені мультфільми, казки, ігри), так і життєві (обговорення сімейних проблем).
3. Не ставтеся до дитини зневажливо. Не ображайте дитини в присутності сторонніх. Поважайте почуття й думки дитини.
4. Навчіть дитину ділитися своїми проблемами. Обговорюйте з нею конфліктні ситуації, що виникли з однолітками і дорослими. Щиро цікавтеся її думкою, тільки так ви зможете сформувати в неї правильну життєву позицію.
5. Постійно говоріть з дитиною. Розвиток мовлення-запорука гарного навчання. Були в театрі (цирку, кіно) – нехай розповість , що більше всього сподобалося. Слухайте уважно, ставте запитання, щоб дитина почувала, що це вам цікаво.
6. Відповідайте на кожне запитання дитини. Тільки в цьому випадку її пізнавальний інтерес ніколи не вгасне.
7. Постарайтеся хоч інколи дивитися на світ очима вашої дитини. Бачити світ очима іншого – основа для взаєморозуміння.
8. Частіше хваліть вашу дитину. На скарги про те, що щось не виходить, відповідайте: «Вийде обов'язково, тільки потрібно ще раз спробувати». Формуйте високий рівень домагань. І самі вірте, що ваша дитина може все, потрібно тільки допомогти. Хваліть словом, усмішкою, ласкою й ніжністю.
9. Ніколи не порівнюйте свою дитину з сусідською, з її друзями, однокласниками. Порівнюйте з тим, якою вона була вчора і якою вона є сьогодні. Це допоможе вам швидше оволодіти азами батьківської мудрості.
10. Не будуйте ваші взаємини з дитиною на заборонах. Погодьтеся, що вони не завжди розумні. Завжди пояснюйте причини ваших вимог, якщо можливо, запропонуйте альтернативу. Повага до дитини зараз – фундамент шанобливого ставлення до вас тепер і в майбутньому.

Ніколи не кажіть, що вам ніколи виховувати свою дитину. Це все одно, що сказати: «Мені ніколи її любити».

